

سیستم عدالت کیفری بین المللی

ساختار، کاستی‌ها و چالش‌ها

نگارش

مهدی رضا صادقی

دکتری حقوق بین الملل و قاضی دادگستری

با دیباچه

دکتر سیدقاسم زمانی

استاد دانشگاه علامه طباطبائی

پژوهشکده حقوق

تهران - ۱۴۰۱

صادقی، مهدی‌رضا، ۱۳۵۹ -	سرشناسه
سیستم عدالت کیفری بین‌المللی: ساختار، کاستی‌ها و چالش‌ها/ نگارش مهدی‌رضا صادقی.	عنوان و نام پدیدآور
تهران: پژوهشکده حقوقی شهر دانش ۱۴۰۱.	مشخصات نشر
۵۹۴ ص.	مشخصات ظاهری
۹۷۸-۶۰۰-۴۷۵-۱۴۵-۲	شابک
فیفا	وضعیت فهرست‌نویسی
دیوان بین‌المللی کیفری	موضوع
International Criminal Court	موضوع
داوری بین‌المللی	موضوع
Arbitration (International law)	موضوع
دادگاه‌های جزایی بین‌المللی	موضوع
International criminal courts	موضوع
KZ۷۲۳۰	رده‌بندی کنگره
۳۴۵/۰۱	رده‌بندی دیویی
۸۸۲۵۹۸۰	شماره کتابشناسی ملی

با مراجعه به فروشگاه اینترنتی شهر دانش از مزایای خرید آنلاین و تخفیف ویژه برخوردار شوید.

www.shahredanesh.com

سیستم عدالت کیفری بین‌المللی: ساختار، کاستی‌ها و چالش‌ها	عنوان:
دکتر مهدی رضا صادقی	تألیف:
پژوهشکده حقوقی شهر دانش	ناشر:
سودابه رسولی	ویراستار و صفحه‌آرا:
زهرا کریمی	طراح جلد:
اول	نوبت چاپ:
۱۴۰۱	تاریخ چاپ:
۲۰۰	شمارگان:
۹۷۸-۶۰۰-۴۷۵-۱۴۵-۲	شابک:
۲۹۰,۰۰۰ تومان	بهاء:

حق چاپ محفوظ است.

تهران - خیابان کریمخان زند - خیابان سنایی - خیابان نهم - خیابان گیلان - پلاک ۵
 کد پستی ۱۵۸۵۷۴۳۱۱ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵/۴۵۳۹ تلفن: ۸۸۱۱۵۸۱ نمابر: ۸۸۱۱۵۸۰

Website: <http://www.sdil.ac.ir> Email: publication@sdil.ac.ir

به نام خداوند جان و خرد

سخن ناشر

توسعه ادبیات حقوقی در هر کشور، نقش مهمی در پیشرفت نظام حقوقی آن کشور ایفاء می‌نماید. اندیشمندان و پژوهشگران دنیای بیکران حقوق که شیفته نظم‌اند و سرباز عدالت، آموزه‌های علمی و تجربیات عملی خویش را به جامعه حقوقی عرضه می‌دارند تا بتوانند در تثبیت و تنویر نظم اجتماعی و استقرار عدالت و اصلاح و پیشرفت کشور سهیم گردند.

قانون‌گذار فهیم و آگاه، هیچ‌گاه در مقام تهیه پیش‌نویس و مهیا شدن جهت وضع قانون، خود را بی‌نیاز از ادبیات و دکتربین حقوقی کشور و مشورت با خبرگان نخواهد یافت و هیچ‌گاه مصوبات قبلی خویش را دائمی و مصون از نقد و اصلاح قلمداد نخواهد نمود. قضات متخصص و عدالت‌پیشه نیز نقد علمی و منصفانه آرای خود را مایه تکامل و پیشرفت می‌دانند.

دانشکده‌های حقوق که به مأموریت خطیر تربیت قضات، وکلا، مشاوران حقوقی، سردفتران، پژوهشگران و اساتید حقوق و فقه همت می‌کنارند علاوه بر اینکه از آموزه‌های علمی و قضایی کشور بسیار بهره می‌برند متقابلاً رسالت مهمی در غنی‌سازی ادبیات و دکتربین حقوقی کشور برعهده دارند.

کشور ایران به‌ویژه در دو دهه اخیر پیشرفت قابل‌توجهی در توسعه کمی ادبیات حقوقی کشور را شاهد بوده است. تعداد کتب و نشریات حقوقی منتشره در کشور طی بیست سال اخیر، به نسبت گذشته به‌مراتب افزایش یافته است. این دستاورد را باید به فال نیک گرفت و امیدوار بود که این پیشرفت کمی به همین میزان با توسعه‌ای کیفی در بارور شدن دکتربین حقوقی موردنیاز کشور همراه باشد و با احترام به حقوق مالکیت فکری دیگران انتشار یابد.

انتشارات پژوهشکده حقوقی شهر دانش که همواره سعی داشته است علاوه بر انتشار آثار حاصل از تحقیقات پژوهشکده حقوق، به‌صورتی هدفمند و با ارزیابی علمی به گزینش و چاپ و انتشار کتاب‌های حقوقی در حوزه‌ها و موضوعات موردنیاز جامعه حقوقی کشور مبادرت ورزد، زحمات جناب آقای دکتر مهدی‌رضا صادقی در تألیف کتاب سیستم عدالت کیفری بین‌المللی: ساختار، کاستی‌ها و چالش‌ها را ارج نهاده، امیدوار است این کتاب مورد استقبال جامعه حقوقی کشور و مورد استفاده متولیان امر قرار گیرد.

وحید اشتیاق

فهرست اجمالی مطالب

.....	سخن ناشر	۵
.....	فهرست علائم اختصاری	۱۱
.....	پیشگفتار	۱۲
.....	دیباجه	۱۴
.....	مقدمه	۱۷
.....	فصل نخست: ساختار و بایسته‌های تحقق عدالت کیفری بین‌المللی	۲۳
.....	مبحث نخست: عدالت کیفری بین‌المللی؛ مفاهیم و اهداف	۲۵
.....	گفتار نخست: مفهوم عدالت کیفری بین‌المللی	۲۷
.....	گفتار دوم: رویکرد دادگاه‌های کیفری بین‌المللی نسبت به اهداف مجازات	۵۴
.....	مبحث دوم: بایسته‌های تحقق عدالت کیفری بین‌المللی	۱۳۳
.....	گفتار نخست: بایسته‌های سازمانی	۱۳۳
.....	گفتار دوم: بایسته‌های منجاری	۲۰۱
.....	فصل دوم: موانع حقوقی تحقق عدالت کیفری بین‌المللی	۲۲۳
.....	مبحث نخست: موانع صلاحیتی	۲۲۵
.....	گفتار نخست: بایسته‌های اعمال صلاحیت تکمیلی	۲۲۵
.....	گفتار دوم: صلاحیت محدود دیگر دادگاه‌های کیفری بین‌المللی	۲۹۴
.....	مبحث دوم: کاستی‌های اثباتی و اجرایی	۳۲۵
.....	گفتار نخست: کاستی‌های اثباتی سیستم دادرسی کیفری بین‌المللی	۳۲۵
.....	گفتار دوم: کاستی‌های اجرایی	۳۵۶
.....	فصل سوم: موانع فراحقوقی تحقق عدالت کیفری بین‌المللی	۴۱۲
.....	مبحث نخست: موانع سیاسی تحقق عدالت کیفری بین‌المللی	۴۱۳
.....	گفتار نخست: شورای امنیت	۴۱۳
.....	گفتار دوم: نقش دولت‌ها	۴۴۴
.....	مبحث دوم: عامل اقتصادی	۴۸۸
.....	گفتار نخست: نقش بودجه در ارتباط با سازمان‌های بین‌المللی	۴۸۸
.....	گفتار دوم: نقش بودجه در سیستم عدالت کیفری بین‌المللی	۴۹۷

پیشگفتار

حقوق کیفری بین‌المللی از شاخه‌های نوین حقوق بین‌المللی است. در ادبیات فارسی نیز نوعاً از همین عنوان استفاده شده است. آنچه در این پژوهش، مورد نظر است سیستم عدالت کیفری بین‌المللی است که فراتر از حقوق کیفری بین‌المللی است. در عنوان حقوق کیفری بین‌المللی با دادگاه‌های کیفری بین‌المللی، صلاحیت‌ها و قواعد حقوقی مواجه هستیم اما در سیستم عدالت کیفری بین‌المللی، امکان بررسی حقوقی و فراحقوقی فراهم می‌شود به عبارت دیگر، امکان بررسی ساختارها و نهادهای سیاسی و تأثیر آنها در سیستم و همچنین عوامل تعیین‌کننده‌ای مانند عامل اقتصادی فراهم می‌شود.

درخصوص کتاب حاضر تاکنون پژوهش مستقلی صورت نگرفته است. جنبه‌های از مسئله عدالت کیفری بین‌المللی، موضوع تحقیق و پژوهش بوده است اما یک پژوهش جامع درخصوص موانع تحقق عدالت کیفری بین‌المللی به‌نحوی که به چالش‌های گذشته و حال سیستم عدالت کیفری بین‌المللی، به‌نحو همه‌جانبه پردازد، تاکنون انجام نشده است.

در میان پژوهش‌های فارسی زبان و در بحث عدالت کیفری بین‌المللی، تمرکز بر دیوان کیفری بین‌المللی قرار دارد، گو اینکه دیوان، نقطه ثقل مباحث عدالت کیفری بین‌المللی، به‌ویژه، مسائل پیش‌رو است، اما نمی‌توان دیوان را نماینده سیستم عدالت کیفری بین‌المللی دانست. اگر بخواهیم سیستم عدالت کیفری بین‌المللی را با موضوعات حقوق کیفری بین‌المللی را محدود به دیوان نماییم، بسیاری از مسائل این سیستم را نادیده گرفته‌ایم و نمی‌توان تحلیل جامعی نسبت به این سیستم ارائه نمود. واقعیت آن است که چالش‌های متعدد حقوقی، سیاسی و حتی اقتصادی، سیستم عدالت کیفری بین‌المللی را احاطه نموده‌اند که بررسی آنها مستلزم مطالعه پیشینه و فضایی است که دادگاه‌های کیفری بین‌المللی در آن فضا، تأسیس شده‌اند.

پرداختن به سیستم عدالت کیفری بین‌المللی و کاستی‌های آن از دغدغه‌های پژوهشی نگارنده بوده است که با پذیرش در دوره دکتری حقوق بین‌الملل، امکان عملی نمودن آن میسر گردید.

در این پژوهش از منابع متعدد و جدید دانشگاهی خارجی، آراء دادگاه‌های کیفری بین‌المللی، اسناد بین‌المللی مرتبط و ازجمله، قطعنامه‌های شورای امنیت، نظریه‌ها و دیدگاه‌های استادان برجسته حقوق کیفری بین‌المللی، سایت‌های دادگاه‌های کیفری بین‌المللی، سایت‌های دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی خارجی برای اخذ مقالات جدید و

همچنین سایت‌های مرتبط با سازمان‌های بین‌المللی مرتبط استفاده شده است. از منابع فارسی مرتبط با بحث نیز استفاده شده است.

لازم می‌دانم مراتب سپاسگزاری و قدردانی خویش را از همه استادان فرزانه دوران تحصیل به‌ویژه آقای دکتر سیدقاسم زمانی که از ارشادات و رهنمودهای ارزشمند ایشان در این پژوهش استفاده نموده‌ام و همچنین استادان ارجمند جناب آقای دکتر حسین آقایی جنت مکان، دکتر صابر نیاورانی، دکتر هیبت‌اله نژندی‌منش، دکتر محمدحسین رضانی قوام‌آبادی و دکتر محمد رضا علیپور که دیدگاه‌های خود را در رابطه با این پژوهش بیان نمودند، اعلام نمایم. از آنجاکه بدون تردید، کتاب حاضر بدون ایراد نیست از همه صاحب‌نظران و خوانندگان ارجمند استدعا می‌شود دیدگاه‌های خود را از طریق ناشر برای رفع کاستی‌ها در اختیار نگارنده قرار دهند.